

Pravda

Slova pro „pravdu“ jsou starší než filosofie; význam oněch starých slov, doložitelný v různých jazycích, k nimž ještě dnes máme nebo k nimž jsme díky geniálním luštitelům neznámých písem a neznámých jazyků nabyli přístupu, svědčí o tom, že ta slova snad poukazovala k něčemu blízkému, analogickému, ale že s sebou zároveň nesla konotace (spoluvýznamy), k nimž v jiných jazycích nenalzáme analogie buď vůbec anebo jen přibližné. Tak třeba v hebrejštině byl mimořádně zdůrazněn moment pevnosti a spolehlivosti, přesněji pevnosti, na kterou je možno a dokonce třeba se spolehnout. Spolehlivost a spolehnutí tam jsou od sebe navzájem neoddělitelné: člověk se bez spoléhání nemůže v životě obejít, neboť život je riskantní záležitost, a v riziku musíme hledat, nač bychom se přece jen mohli spolehnout. Ale právě proto se nelze spoléhat na cokoli, nýbrž můžeme a smíme se spoléhat jen na to, nač je opravdu možno se spolehnout, tedy na něco spolehlivého. Ovšem jaká by to byla spolehlivost spolehlivého, kdyby tu na ni nikdo nespoléhal (nebo kdyby se na ni nikdo ani spolehnout nemohl)? Spolehlivé tu je proto, abychom na ně spoléhali; a spoléhat má smysl jen na spolehlivé. Obojí náleží nerozlučně k sobě, mnohem víc, než si dnes jsme schopni uvědomit. Spolehlivé, na které nikdo nespoléhá, přestává (nebo vůbec nezačíná) být spolehlivým. A spoléhat na něco, co spolehlivé není, je bláznovství. Spolehlivé je totiž vždy spolehlivým jen v nějakém vztahu, v nějaké relaci. – A teď se podívejme, co se s těmito významy stalo, když se setkaly a střely dvě myšlenkové, kulturní a duchovní tradice, totiž když se tato slova, jejichž významy úzce spojovaly spolehlivost a spoléhání, musela přeložit do jiného, cizího jazyka, totiž do řečtiny. (Nebylo tomu ta po prvé, co docházelo k překladům z jedněch jazyků do jiných, ale tady narážíme na cosi výsostně důležitého. Byli to totiž sami židé, kteří se rozhodli překládat své posvátné spisy do obecné řečtiny, tzv. KOINÉ, protože to tehdy (v posledních dvou staletích př.Kr.) byla hlavní mezinárodní mluva. A byli to sami židé, kteří v tzv. LXX (Septuagintě) museli do řečtiny přeložit několik hebrejských slov, která měla společný kořen (-m-n), takže každý věděl, že ta slova k sobě patří. A oni museli použít (nejméně) dvou odlišných řeckých slov, z nichž každé mělo odlišný řecký kořen a proto nejen znamenalo nutně něco jiného, ale mířilo také jiným směrem. Ta hlavní dvě slova jsou v řečtině PISTIS a ALÉTHEIA. A s rozšířením křesťanství mimo rámec římského impéria a zejména po pádu Říma došlo k dalším překladům.

(Písek, 020803-1.)